

Завдання
для II етапу Всеукраїнської олімпіади з української мови та літератури
для шкіл з мовами навчання національних меншин

8 клас

Українська література

I. Доведіть або спростуйте думку «Лінощі роблять будь-яку справу важкою» (Бенджамін Франклін) 12 б.

II. Дайте відповіді на запитання, дотримуючись чіткості й лаконічності у висловлюваннях.

1. Який заклик звучить у пісні «Зажурилась Україна»? *Дати дружну відсіч нападникам, провчити їх*

2. Наведіть приклади пісень, авторство яких приписують Марусі Чурай. *«Ой не ходи, Грицю», «Засвіт встали козаченьки», «Віють вітри, віють буйні»,*

3. Який вчинок Марусі Богуславки описується у однойменній думі? *Звільнення козаків з турецької неволі.*

4. Який жанр поезії називається медитацією. Наведіть приклад. *Жанр поезії, у якому автор висловлює свої роздуми над проблемами життя і смерті, сенсу людського буття, приклад: Т.Шевченко «Мені однаково, чи буду»*

5. Яке право людини описане у рядках Лесі Українки: «Золотих не хочу лаврів, З ними щастя не здобуду. Як я ними увінчаюсь, То поетом вже не буду.» *Право на свободу слова, вільне висловлення власних думок.* 5 б

Українська мова

I. Спишіть текст, уставляючи, де треба, пропущені букви і розкриваючи дужки.

Горобина звичайна – дерево від шести до восьми метрів. Кора блискучо-сіра, гладенька. Листя продовгувато-загострене, зверху матово-зелене, знизу сірувате. Квіти п'ятипелюсткові, з міцним гіркувато-мигдалевим запахом. Суцвіття – густий щиток. Плоди майже кулеподібні, соковиті, жовтогарячі або яскраво-червоні. Насіння червонувате, серповидне. Цвіте горобина у травні-червні. Плоди дозрівають у вересні-жовтні. В Україні горобина росте в поліських і лісостепових районах (З довідника). 8 б.

II. Запишіть іменники в орудному відмінку однини.

Емаллю, кров'ю, гнучкістю, подорожжю, радістю, ожеледдю, далечню, старістю, матір'ю, осінню. 5 б.

III. Перепишіть, підкресліть у реченнях головні члени, визначити тип присудка.

1. Мамо, я хочу поговорити (скл. дієсл.) з вами... (А.Малишко.) 2. Ніхто цього слова за мене сказати не зможе (скл. дієс.) довіку. (П.Перебийніс.) 3. В години лихоліть важких і скрути біда нас намагалася зігнути(скл. дієс.). (Д.Луценко.) 4. Ти можеш не чути(скл. дієс.) реготу, та мусиш почути (скл. дієс.) ридання, та мусиш збагнути (скл. дієс.) ридання кожнісінької людини! (Д.Павличко.) 5. Хліб – багатство і могутність Батьківщини, її гордість і слава (скл. імен.) (І.Цюпа). 6. Двері в десятий клас були напіввідчинені (склад. імен.) (О. Копиленко). 6 б.

IV. З'ясуйте, яким членом речення є виділені слова в прикладах.

1. Член речення

1 підмет

2 присудок

3 додаток

4 означення

А Забування вичищає *авгієві стайні* пам'яті.

Б Хвилина – це наче й *мало*.

В Глечики з *глини* прикрашали невеликий мисник.

Г Андрій раптом зупинився *подумати*.

Д *Вибиватися в люди* – справа зовсім не проста.

Приклад

1 - Д; 2-Б ; 3 - А; 4 - В .

Завдання
для II етапу Всеукраїнської олімпіади з української мови та літератури
для шкіл з мовами навчання національних меншин
9 клас

Українська література

I. Доведіть або спростуйте думку «Щоб дійти до мети, треба перш за все йти» (Оноре де Бальзак).

12 балів

II. Дайте відповіді на запитання або доповніть речення, дотримуючись чіткості й лаконічності у висловлюваннях.

1. Усна форма творення й побутування, традиційність, колективність, варіативність та анонімність – це ознаки ... (народних творів/фольклору).
2. У баладі «Ой летіла стріла...» кого уособлюють три зозулі? (матір, дружину та сестру вбитого вдовиного сина).
3. Назвіть три найдавніші писемні пам'ятки, які дійшли до наших часів. (Остромирове Євангеліє, Ізборник Святослава, Ізборник).
4. Чому і через що Бог вирішив змішати мови народів за бібійною легендою? (Щоб люди не могли порозумітися, бо, коли вони розуміли один одного, то могли зробити величні речі, н-д, побудували вавилонську вежу)
5. Про кого із українських письменників відомо, що він п'ять років прожив за кордоном, в тому числі й в Угорщині? Назвіть твір його авторства. (Григорій Сковорода, «Всякому місту- звичай і права» або байка «Бджола та Шершень»)

5 балів

Українська мова

I. Перепишіть виділений уривок, уставляючи пропущені розділові знаки та знімаючи ризик. На місці пропусків уставте потрібні літери чи знаки (за потреби).

Життя квітів починається з пролісків. Пролісок – квітка ніжна, але смілива та нетерпляча. Ще не зійде сніг, а вже крізь весняну ніздрувату сніго-льодову скоринку, прогріваючи собі тісеньку і скромну прогалинку, пнеться цупкий паросток, схожий на цибульку. Сьогодні це біло-зелено-жовтуватий хвостик, завтра це біло-зелена гостриця, післязавтра це вже довгий зелений листок із тоненькою стрілкою всередині. Ще за день брунька на кінці стрілочки вибухає враз твердою білою квіткою. І тих квітів з'являється так густо, що земля стає знову біла та зимна від рядного холодного цвіту.

12 балів

II. З'ясуйте, яким членом речення є виділені слова в прикладах.

Член речення

- 1 підмет
- 2 присудок
- 3 додаток
- 4 означення

Приклад

- А Забування вичищає *авгієві стайні* пам'яті.
- Б Хвилина – це наче й *мало*.
- В Глечики з *глини* прикрашали невеликий мисник.
- Г Андрій раптом зупинився *подумати*.
- Д *Вибиватися в люди* – справа зовсім не проста.

1 - Д; 2-Б ; 3 - А; 4 - В .

4 бали

III. Приєднайте до фрагмента речення «*Продукти в холодильнику треба зберігати за певними правилами...*» запропоновані варіанти його продовження та з'ясуйте тип кожного з утворених речень.

Варіант завершення речення

1щоб запобігти швидкому псуванню харчів.

2зважаючи на небезпеку розмноження шкідливих бактерій.

3тільки так у ньому не з'являтимуться сторонні запахи.

4і тоді сімейні витрати будуть суттєво меншими.

Тип речення

Апросто з відокремленими членами

Бпросто з однорідними членами

Вскладнопідрядне

Гскладносурядне

Дскладне безсполучникове

1 - В; 2- А; 3 - Д; 4 - Г.

4 бали

Усього – 37 балів

Завдання
для II етапу Всеукраїнської олімпіади з української мови та літератури
для шкіл з мовами навчання національних меншин
10 клас

I. Доведіть або спростуйте думку «Читаючи авторів, які добре пишуть, звикаєш гарно говорити» (Франсуа Вольтер). 12 балів

II. Дайте відповіді на запитання, дотримуючись чіткості й лаконічності у висловлюваннях.

1. Яскравий зразок реалістичного твору, в якому автор досліджує родинні стосунки, зосереджуючись на морально-етичних проблемах. Назвіть автора та назву твору. (І.Нечуй-Левицький «Кайдашева сім'я»).
2. Перший соціально-психологічний роман-епопея із народного життя, написаний двома братами. Назвіть авторів роману, вкажіть його назву та ім'я головного героя. (Панас Мирний та Іван Білик, «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» Чіпка Варениченко).
3. Його діяльність була пов'язана з діяльністю братів Тобілевичів, в його трупі виступала відома українська акторка Марія Заньковецька, в його історії першою поставили виставу «Наталка Полтавка». Спочатку його учасники переїжджали з місця на місце, пізніше постійно розмістився у Києві. Про який заклад йде мова? («Театр корифеїв»).
4. Чого добивається Мартин Боруля із однойменної комедії І.Карпенка-Карого і хто з його сім'ї найбільше протриває цьому починанню? (Мартин хоче стати дворянином, найбільше проти його ідеї донька Марися).
5. Це філософська поема-притча, написана за біблійним сюжетом. Її автор був номінований на Нобелівську премію, відомий як письменник, поет, філософ, перекладач, громадський діяч. Назвіть твір та його автора. (Іван Франко «Мойсей»).

5 балів

Українська мова

I. Перепишіть виділений уривок, уставляючи пропущені розділові знаки і знімаючи ризик. На місці пропусків уставте потрібні літери чи знаки (за потреби).

Я не приверженець ні старого села, ні старих людей, ні старовини в цілому. Я син свого часу і весь належу сучасникам своїм. Коли ж повертаюся я часом до криниці, з якої пив колись воду, і до моєї білої привітної хатини і посилаю їм у далеке минуле своє благословення, я роблю ту лише «помилку», яку роблять і робитимуть, скільки й світ стоятиме, душі народні живі всіх епох і народів, згадуючи про незабутні чари дитинства. Світ odkривається перед ясними очима перших літ пізнавання, всі враження буття зливаються в невмирущу гармонію, людяну, дорогоцінну. Сумно і смутно людині, коли висихає і сліпне уява, коли, обертаючись до найдорожчих джерел дитинства та отрочтва, нічого не бачить вона дорогого, небуденного, ніщо не гріє її, не будить радості ані людяного суму. Безбарвна людина ота, яку посаду не посідала б вона, і труд її, не зігрітий теплим промінням часу, безбарвний.

Сучасне завжди на дорозі з минулого в майбутнє. Чому ж я мушу зневажати все минуле? Невже для того, щоб навчити онуків ненавидіти колись дороге й святе моє сучасне, що стане теж для них колись минулим...

II. Доберіть приклад до кожного випадку вживання тире.

Випадок уживання тире

- 1 тире при відокремленому означенні
- 2 тире в складносурядному реченні
- 3 тире при однорідних Дчленах речення
- 4 тире між підметом і присудком

Приклад

- А Я усміхнусь — і все навкруг сміється.
- Б Печаль пече — гаряча і нестримна.
- В Для гордої і владної душі життя і воля — на горі високій.
- Г Непереможна безборонність — твій меч єдиний і єдиний щит.
- Д На річці, у лісі, на полі — усюди німа тиша.

1 - Б; 2-А ; 3 - Д; 4 - Г.

4 бали

III. Знайдіть українські відповідники іншомовним словам. Уведіть у речення два слова на вибір.

Іншомовне слово

- 1 абориген
- 2 агресор
- 3 асистент
- 4 адвокат

Українське слово

- А туземець
- Б захисник
- В попередник
- Г помічник
- Д загарбник

1 - А; 2- Д; 3 - Г ; 4 - Б.

6 балів

Усього – 39 балів

Завдання
для II етапу Всеукраїнської олімпіади з української мови та літератури
для шкіл з мовами навчання національних меншин
11 клас

Українська література

I. Доведіть або спростуйте думку «Тоді лиш пізнається цінність часу, коли він утрачений»(Григорій Сковорода).

12 балів

II. Дайте відповіді на запитання, дотримуючись чіткості й лаконічності у висловлюваннях.

1. Що ховає за собою термін «Розстріляне відродження»? (умовна назва письменників та поетів, митців, які були знищені владою у 20-30-х роках ХХ ст., за розбудову української культури).
2. Неповторний стиль П.Тичини називають ..., він яскраво представлений збіркою ... . Назвіть пропущені частини речення. (кларнетизмом, «Соняшні кларнети»).
3. Складний вибір між відданістю партійній ідеї та ще не втаченою людською сутністю притаманний герою твору ... . Назвіть автора та твір, про який говориться. (Микола Хвильовий, новела «Я (Романтика)»).
4. Як розшифрується ім'я То-Ма-Кі у романі «Майстер корабля» Ю.Яновського і кого уособлює цей герой. (Товариш Майстер Кіно, самого Ю.Яновського, адже твір автобіографічний).
5. Роман, у якому, на відміну від традиційної селянської та соціальної тематики, акцент перенесено на міську проблематику, на філософські питання буття людини, її психіку, називається ... . Закінчіть речення, наведіть приклад такого твору. (урбаністичним, В.Підмогильний «Місто»).

5 балів

Українська мова

I. I. Перепишіть виділений уривок, уставляючи пропущені розділові знаки і розкриваючи дужки. На місці пропусків уставте потрібні літери чи знаки (за потреби).

Соломія Амвросіївна Крушельницька народилася 1873 року в подільському селі Білявинці в сім'ї священника. Її дитинство та юність пройшли в селі Білій під Тернополем. Квітучі сади, зелені луки, широкі поля, мелодійні народні пісні, що линули над селом тихими місячними вечорами, глибоко запали в серце дівчини.

У двадцять років Соломія з медаллю закінчила Львівську консерваторію і, щоб удосконалити вокальну та акторську майстерність, виїхала до Мілана. Навчаючись в Італії, Крушельницька з успіхом виступає на сцені.

Незабаром вона стає примадонною Великого театру Варшави, щороку виїздить на гастролі до Петербурга у складі Італійської трупи, а потім її запрошують у Париж і Неаполь. У 1906 році артистка здобуває перемогу в міланській «Ла Скала».

Співачка виступає у Франції, Аргентині, Бразилії, Чилі, Єгипті, Алжирі та інших країнах світу. Та де б і коли б вона не виступала, завжди включала до своїх програм українські народні пісні.

12 балів

II. З'ясуйте, якими однорідними членами ускладнено речення.

Однорідні члени речення

- 1 підмети
- 2 присудки
- 3 обставини
- 4 додатки

А Джордано Бруно, видатний філософ та поет епохи Відродження, походив з неможливої італійської родини.

Б У дитинстві його віддали в монастир, але хлопець утік і подорожував Європою, пізніше видавав книги та проповідував.

В У його вченні цікаво поєднані наука і магія, обґрунтування нескінченності Всесвіту й віра з переселення душ.

Г Один венеційський аристократ написав донос до інквізиції, бо не хотів платити філософу за поради й консультації.

Д Постраждав Джордано не через свою філософію, а через принципове протистояння з дирництвом монастирів

Приклад речення

1 - В; 2- Б; 3 - Г; 4 - Д.

4 бали

III. У відповідність фразеологізм із його значенням. Два фразеологізми уведіть у речення.

Фразеологізм

- 1 як церковна миша
- 2 як мильна бульбашка
- 3 як п'яте колесо
- 4 як засватана дівка

Значення

- А зайвий
- Б яскравий
- В несміливий
- Г тимчасовий
- Д бідний

1 - Д; 2- Г; 3 - А; 4 - В.

6 балів

Усього – 39 балів